

Kurtuluşun ilk adımı 107 yıl önce Samsun'da atıldı

Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da düşmanın dört koldan sardığı yurdu kurtuluşa götürmek için Samsun'a çıkıp Milli Mücadele'yi başlatmasının üzerinden 107 yıl geçti.

Tarihi kaynaklardan derlenen bilgilere göre, Mondros Mütarekesi'nin 30 Ekim 1918'de imzalanmasından sonra İzmir'i

Yunanlılar, Adana'yı Fransızlar, Antalya ve Konya'yı İtalyanlar işgal etti. Urfa, Maraş, Antep, Merzifon ve Samsun'a İngiliz askerleri çıktı, İngiliz Donanması 13 Kasım 1918'de İstanbul önlerine demir attı. Vatan toprağını korumak için yıllarını cephelerde geçiren, Yıldırım Orduları Grup Komutanlığından 3 Kasım 1918'de İstanbul'a dönen Mustafa Kemal, yurdun kurtulması için harekete geçti. Samsun ve çevresindeki Rumlar, 17-18 Mart 1919'da Samsun'a asker çıkararak İngilizlerin desteğiyle çete baskınları yapıp kargaşa çıkararak, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesi gereği bölgeyi itilaf Devletleri'nin işgaline açmak istiyordu. Bu gelişmeler üzerine Türk halkı kendini savunmak için teşkilatlanmaya, can ve mal güvenliklerini

korumaya çalışınca bu durumdan endişe eden İngiliz Yüksek Komiserliği ve Karadeniz Ordusu Başkumandanlığı, 21 Nisan 1919'da İstanbul Hükümeti'ne nota vererek, bölgedeki gerilimin yatıştırılmasını, Rumlara karşı yapılan sözde saldırıların önlenmesini talep etti. Bölgede asayişi sağlaması için 9. Ordu Müfettişi olarak görevlendirilen Mustafa Kemal, İzmir'in işgal edildiği 15 Mayıs 1919'un ertesi günü, Bandırma Vapurunu ile İstanbul'dan yola çıktı. Mustafa Kemal ve arkadaşları, Samsun'a ilk adımlarını 19 Mayıs'ta Reji İskelesi'nden attı. Birinci Dünya Savaşı'nda Ruslar tarafından kentin bütün iskeleleri bombalanmış ancak sadece Fransızlara ait Reji (Tekel idaresi) İskelesi sağlam kalmıştı. Fransızlar o dönemde Samsun'da kurulu bir fabrikada sigara üretiyordu. İskelenin adı bu nedenle "Tütün İskelesi" olarak da geçiyordu. Samsun'a gelişinin İngilizlerde tedirginlik oluşturması üzerine Mustafa Kemal, Samsun'da 6 gün kaldıktan sonra 25 Mayıs'ta Havza'ya geçti.

Havza'da yapılan ilk mitingde İzmir'in işgali protesto edildi
Ülkenin kurtuluşuna giden yolda Mustafa Kemal Paşa'nın ikinci durağı olan Havza'da ilk miting gerçekleştirildi. Mustafa Kemal Paşa'nın talimatıyla yapılan mitingde, İzmir'in işgali protesto edildi. Bir sonraki durağı Amasya olacak Mustafa Kemal, 18 gün boyunca Havza'da Milli Mücadele için önemli

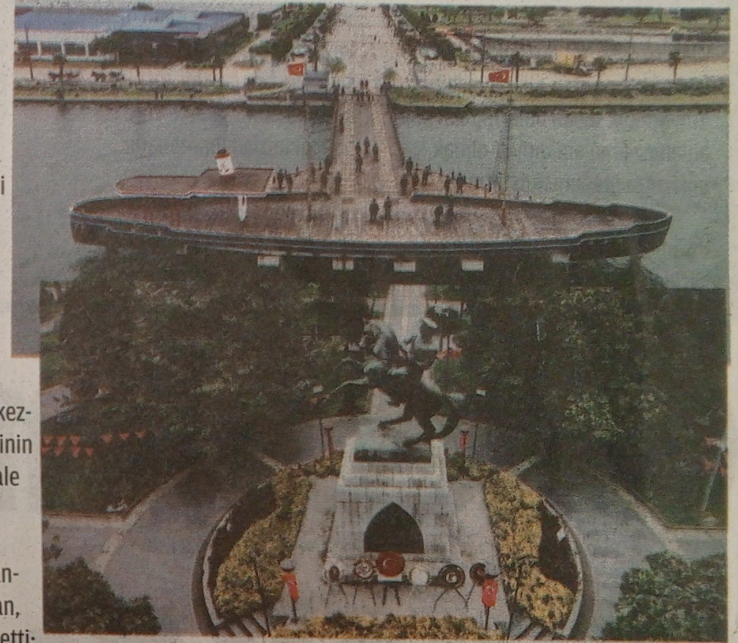
çalışmalar yürüttü. Havza'daki hareketlilikten haberdar olan İngilizlerin yaptığı baskı ile 9. Ordu Müfettişliği görevinden alınması üzerine Mustafa Kemal, Havzalılara sivil olarak veda etti.

Mücadele ateşi Anadolu'ya yayıldı

Gazi Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarının Samsun'a çıkarak yaktığı kurtuluş meşalesi sırasıyla Amasya, Erzurum ve Sivas'ta da yakılarak tüm yurda yayıldı. Milli Mücadele sonunda 29 Ekim 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti, bu yıl 103. yaşına giriyor. Odo-kuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kaya Tuncer Çağlayan, AA muhabirine, Milli Mücadele'nin Türk tarihinin en önemli kesitlerinden biri olduğunu söyledi. Mondros Mütarekesi'nin 7. maddesinin işgallere zemin hazırladığını ve Osmanlı Devleti'nin paylaşım sürecinde kritik rol oynadığını belirten Çağlayan, başta İstanbul ve Boğazlar olmak üzere Anadolu'nun farklı bölgelerinin işgal edildiğini hatırlattı. Samsun'da 9 Mart ve 17 Mayıs 1919'da İngiliz askerlerinin çıkarıldığını dile getiren Çağlayan, "Bu açıdan baktığımızda Milli Mücadele, Türk milletinin vatan olarak bu toprakları koruma mücadelesidir. Sadece bağımsızlığın ve vatan bütünlüğünün değil, aynı zamanda milli ve manevi değerlerin korunma mücadelesidir." dedi. Mustafa Kemal Paşa

ve silah arkadaşlarının işgal altındaki İstanbul'da yürüttükleri değerlendirmeler sonucunda Milli Mücadele'nin Anadolu merkezli yürütülmesinin kaçınılmaz hale geldiği görüşünün ağırlık kazandığını anlatan Çağlayan, şöyle devam etti:

"Mustafa Kemal Paşa'nın 9. Ordu Müfettişi olarak Samsun'a görevlendirilmesi yapılacak ve bu görevlendirme çerçevesinde neredeyse Anadolu'nun yarısı, yani bütün Doğu Anadolu Mustafa Kemal Paşa'nın sivil ve askeri müfettişi olarak denetimine ve emrine verilmiş olacaktır. Böylece Mustafa Kemal Paşa, Türk milletinin makus talihini yenmek adına Samsun'a 19 Mayıs 1919'da adım atmıştır ama burada önemli olan şey şudur, İstanbul'da kararlaştırılan Anadolu merkezli Milli Mücadele fikrinin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği konusunda belirsizlik vardır. Her ne kadar Milli Mücadele'nin lider kadrosu askerler olsa da bu hareketin öznesi

bizzat Türk milleti olacaktır. Türk milleti de yorgundur. Yaklaşık 7-8 yıl süren savaşlar var ve bu savaşlarda yorgun düşmüş Türk halkı yeni bir mücadeleyi başlatabilecek enerjiye, cesarete sahip midir? Bunun ilk ölçüldüğü yer Samsun olmuştur." Samsun'un Milli Mücadele'deki kritik rolüne dikkati çeken Çağlayan, "Samsun'un Milli Mücadele'deki en önemli rolü, Anadolu merkezinde milli bir mücadele fikrinin gerçekleştirilebileceğine dair Mustafa Kemal Paşa'yı ikna etmiş olması ve bu fikirlerin gerçekleşeceğini görmüş olmasıdır. 'Kurtaran' şehir ifadesi, bu açıdan Samsun'un hak ettiği bir ifadedir." ifadesini kullandı. (AA)